



## Πρόληψη της κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών

Χρήσιμες πληροφορίες για γονείς/κηδεμόνες/εκπαιδευτικούς/φροντιστές

### Τι είναι η κακοποίηση παιδιού;

Ως κακοποίηση παιδιού ορίζονται όλες οι μορφές βίας που γίνονται στο πλαίσιο κάποιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης με το παιδί, που έχουν ως αποτέλεσμα πραγματική ή δυνητική βλάβη στην υγεία, την επιβίωση, την ανάπτυξη ή την αξιοπρέπεια του παιδιού.

### Σωματική κακοποίηση

Η σωματική κακοποίηση αφορά στη σκόπιμη χρήση σωματικής βίας κατά του παιδιού, συχνά στα πλαίσια σωματικής τιμωρίας, με αποτέλεσμα βλάβη στην υγεία του παιδιού, την επιβίωση, την ανάπτυξη ή την αξιοπρέπειά του. Η σωματική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει χτύπημα, ξυλοδαρμό, κλωτσιές, ταρακούνημα, δάγκωμα, στραγγαλισμό, κάψιμο, δηλητηρίαση και πρόκληση ασφυξίας.

Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι...

Η χρήση βίας ως μορφή τιμωρίας έχει βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα, ενώ μακροπρόθεσμα, έχει σοβαρές επιπτώσεις τόσο στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, όσο και στις ενδοοικογενειακές σχέσεις.

### Συναισθηματική/ ψυχολογική κακοποίηση

Η συναισθηματική ή ψυχολογική κακοποίηση είναι κάθε μορφή κακοποίησης που περιλαμβάνει τη συστηματική συναισθηματική κακομεταχείριση ενός παιδιού. Η συναισθηματική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει την εκούσια προσπάθεια κάποιου να τρομάξει, να ταπεινώσει, να απομονώσει ή να αγνοήσει ένα παιδί.

Μία ειδική μορφή ψυχολογικής - συναισθηματικής κακοποίησης είναι το **σύνδρομο του αμέτοχου θεατή**. Ως σύνδρομο του αμέτοχου θεατή ορίζεται η έκθεση του παιδιού για μακρύ χρονικό διάστημα σε διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας, χωρίς το ίδιο να υφίσταται σωματικές κακώσεις. Η βία μεταξύ των συζύγων/ερωτικών συντρόφων είναι η συνηθέστερη μορφή βίας στην οποία μπορεί να εκτεθεί ένα παιδί, ενώ άλλες μορφές είναι η ενδοοικογενειακή βία κατά άλλων ανήλικων μελών της οικογένειας (σωματική, σεξουαλική κακοποίηση αδελφού) ή κατά άλλων ηλικιωμένων μελών μέσα στην οικογένεια (παππούς ή γιαγιά). Στην περίπτωση αυτή το παιδί μπαίνει στη θέση του θύματος και βιώνει το ψυχικό τραύμα σαν η βία να στόχευε εκείνο παρόλο που το ίδιο δεν κακοποιείται σωματικά από κάποιον.



Η συναισθηματική κακοποίηση προκαλεί βλάβη στη σωματική, ψυχική, πνευματική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού.

### **Παραμέληση**

Ως παραμέληση ορίζεται η αδυναμία ή η άρνηση παροχής θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών, σε τομείς όπως:

την υγεία

την εκπαίδευση

τη συναισθηματική ανάπτυξη

τη διατροφή

ένα ασφαλές καταφύγιο

Η παραμέληση μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία του παιδιού, καθώς και να το θέσει σε σοβαρό κίνδυνο.

### **Σεξουαλική κακοποίηση**

Ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται η συμμετοχή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα την οποία δεν κατανοεί πλήρως ή για την οποία δεν είναι σε θέση να συναινέσει ή για την οποία δεν είναι αναπτυξιακά ώριμο ή η οποία παραβιάζει τους νόμους. Περιλαμβάνει δραστηριότητες που μπορεί να περιλαμβάνουν άγγιγμα, μπορεί όμως και όχι.

Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να συνοδεύεται από συμπεριφορές δωροδοκίας, πίεσης και εξαναγκασμού.

Δράστες μπορεί να είναι ενήλικα άτομα, όσο και από άλλα παιδιά τα οποία, λόγω της ηλικίας τους ή του αναπτυξιακού τους σταδίου, **βρίσκονται σε θέση ευθύνης, εμπιστοσύνης/ασφάλειας ή δύναμης σε σχέση με το θύμα.**

Η σεξουαλική κακοποίηση έχει αναγνωριστεί ως θέμα δημόσιας υγείας από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, 1 στα 5 παιδιά στην Ευρώπη θα κακοποιηθούν ή παρενοχληθούν σεξουαλικά κάποια στιγμή μέχρι την ηλικία των 18 ετών. Στην Ελλάδα, αντίστοιχα, 1 στα 6 παιδιά θα πέσει θύμα σεξουαλικής κακοποίησης κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας. Από αυτά τα περιστατικά, ελάχιστα θα γίνουν γνωστά στις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας και δικαιοσύνης.



## Δράστες

Αν και οι περισσότεροι θεωρούν πως η σεξουαλική κακοποίηση πραγματοποιείται από αγνώστους, αυτό δεν ισχύει (Finkelhor et al., 2004). Το 90% των περιστατικών συμβαίνουν από κάποιον που το θύμα γνωρίζει.

## Πώς μπορώ να προστατεύσω ένα παιδί από τον κίνδυνο της κακοποίησης;

### Μιλώντας στα παιδιά μας για τα υγιή όρια

- Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σε αγγίξει με τρόπο μυστικό ή με τρόπο που σε κάνει να νιώθεις άβολα.
- Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σε χτυπήσει ή να σε βρίσει.
- Μιλάμε στα παιδιά για τον «κανόνα του εσώρουχου» (λέω όχι σε όποιον μου ζητήσει να αγγίξει/ δει ό,τι καλύπτεται από το εσώρουχό μου).
- Το σώμα σου σου ανήκει.
- Το «όχι» είναι «όχι» και πάντα έχεις δικαίωμα να πεις όχι, ακόμα και σε κάποιον συγγενή ή κάποιο πρόσωπο που αγαπάς. Εσύ έχεις τον έλεγχο του σώματός σου και το πιο σημαντικό πράγμα είναι πώς νιώθεις ΕΣΥ. Αν θέλεις να πεις «όχι», έχεις κάθε δικαίωμα να το κάνεις.
- Μιλάμε στα παιδιά με απλά και κατανοητά λόγια, τα οποία προσαρμόζουμε ανάλογα με την ηλικία τους και το τι μπορούν να καταλάβουν.
- Όσο το παιδί μεγαλώνει, μπορούμε να εξηγούμε χρησιμοποιώντας περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες.
- Εκμάθηση των ορίων: Μία συνεχής διαδικασία κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του παιδιού.
- Μιλάμε στα παιδιά για εναλλακτικούς τρόπους αντίδρασης αν κάποιος παραβιάσει τα όριά τους.



### **Ποιες είναι οι ενδείξεις ότι ένα παιδί μπορεί να έχει δεχθεί κακοποίηση;**

Οι ενδείξεις κακοποίησης δεν είναι πάντα εμφανείς και πολλές φορές τα παιδιά δυσκολεύονται να μιλήσουν γι' αυτό που τους συμβαίνει.

Πολλές φορές, αυτό που συμβαίνει σε ένα παιδί μπορεί να αντανακλάται στο συναίσθημα ή στη συμπεριφορά του.

Συχνές ενδείξεις στη συμπεριφορά του μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Αδικοιολόγητες αλλαγές στη συμπεριφορά ή την προσωπικότητά του
- Απομονώνεται/ έχει λίγες ή κακές διαπροσωπικές σχέσεις
- Εμφανίζει αδικοιολόγητο άγχος
- Εκφοβίζεται ή εκφοβίζεται
- Φοβάται ή αποφεύγει τα αγγίγματα
- Ανησυχεί όταν υπάρχουν στοιχεία σεξουαλικού περιεχομένου στη συζήτηση
- Απουσιάζει ή καθυστερεί συχνά να έρθει στο σχολείο ή αρνείται να επιστρέψει στο σπίτι
- Έχει εφιάλτες ή φόβο τη νύχτα
- Έχει έντονη ενασχόληση με την περιοχή των γεννητικών οργάνων
- Σεξουαλική συμπεριφορά που δε συνάδει με την ηλικία του παιδιού
- Το παιδί κατέχει μεγάλα χρηματικά ποσά/δώρα, τα οποία δεν μπορεί να δικαιολογήσει
- Φόβος προς συγκεκριμένους ανθρώπους και συγκεκριμένες τοποθεσίες
- Αυτοτραυματισμοί
- Παραβατικότητα/φυγές/κατάχρηση ουσιών

### **Τι κάνω αν μου αποκαλύψει το παιδί μου ότι έχει βιώσει κακοποίηση;**

- Παρατηρήστε τη συμπεριφορά του παιδιού.
- Προσπαθήστε να μην αγνοήσετε κάτι που σας έχει πει το παιδί, ακόμη και αν νομίζετε ότι μπορεί να είναι ψέματα.
- Προσπαθήστε να μην πανικοβληθείτε ή φοβηθείτε... το παιδί σάς έχει ανάγκη!
- Μιλήστε με την Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά S.O.S. 1056



ΦΡΟΝΤΙΔΑ.  
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ.  
ΙΣΟΤΗΤΑ.

Η αναγνωρισμένη ως Εθνική Γραμμή SOS 1056 λειτουργεί από «Το Χαμόγελο του Παιδιού» και είναι στη διάθεση κάθε παιδιού και ενήλικα για την παροχή υποστήριξης σε θέματα που τους απασχολούν.

Η Γραμμή 1056 διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση φαινομένων Βίας που αντιμετωπίζουν τα παιδιά (Σωματική, Σεξουαλική & Ψυχολογική Κακοποίηση, Παραμέληση, Bullying, Παράνομη διακίνηση & εμπορία).

Η Γραμμή 1056 είναι στελεχωμένη αποκλειστικά από εξειδικευμένους Κοινωνικούς Λειτουργούς και Ψυχολόγους και διαθέσιμη πανελλαδικά, 24ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες το χρόνο.

Οι κλήσεις προς την Γραμμή 1056 είναι δωρεάν από σταθερό και κινητό τηλέφωνο, για κλήση από καρτοτηλέφωνο ΔΕΝ απαιτείται τηλεκάρτα, ενώ η κλήση από καρτοκινητά δεν απαιτεί διαθέσιμες μονάδες.

### **Βιβλιογραφία**

Finkelhor, D. (2009). The Prevention of Childhood Sexual Abuse. *The Future of Children*, 19(2), 169-194. Retrieved February 24, 2020, from [www.jstor.org/stable/27795052](http://www.jstor.org/stable/27795052)